

לא בא בחשבון

כתבה פנינה אריאל

איורים גיל טרויצה

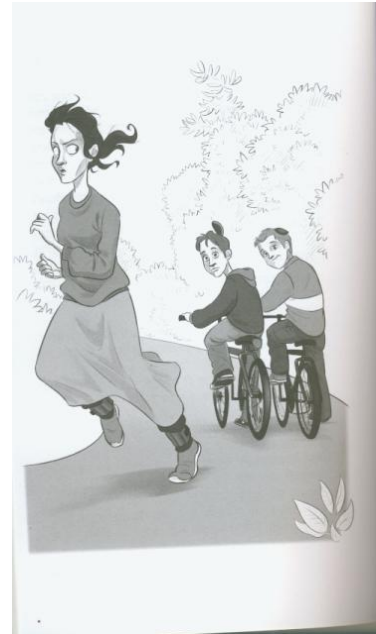
הוצאת ספרית פועלים 2011

על הספר

הספר עוסק בהתמודדות עם שלוש בעיות עיקריות, ובעיקר בחוסר מודעות ובחוסר רצון לראות את הבעיות האלה, - התמודדות עם לקות למידה, עם אנורקסיה, ועם גנבות מקברים. כל אחת מהבעיות מיוצגת על ידי דמות של ילד בסיפור. נועם, המספר, הוא לקוי למידה אבל אמו אינה מוכנה להכיר בכך, ואינה פונה לעזרה מקצועית, כך גם האם אינה מוכנה לראות איך בתה הדס הופכת להיות אנורקטית. ארנון, חברו הטוב של נועם מתואר כילד שנוגע בכל דבר והורס כל דבר שהוא נוגע בו, ומכיוון שהוא בא ממשפחה שמצבה הכלכלי פחות טוב, הוא גונב כי הוא מתקנא בחבריו, והבעיה אינה מגיעה לידיעת הוריו במשך תקופה ארוכה. הסיפור מתרחש בישוב דתי שמקומו ושמו אינם נאמרים, אך חיי הקהילה בו נרמזים במהלך העלילה: בית ספר לבנים, אולפנה לבנות, בית כנסת, מכולת, רופא שמגיע בימים מיוחדים, אחות קהילתית, שיתוף פעולה ועזרה הדדית. אורח החיים הדתי נרמז גם הוא לאורך הסיפור החל מהתפילות במשך היום וכלה ביום השבת. העלילה מגשרת על פני ההבדלים בין חילוניים ודתיים, אפשר לראות שכולם מתמודדים עם בעיות דומות, ילדים עם עצמם, עם בית הספר, עם חבריהם ומול עולם המבוגרים. הבחירה בילד כמספר הסיפור יוצרת לעיתים קרובות פערי מידע בין הקורא, שמבין לפני הילד את משמעות הדברים. דבר זה תורם למתח בעלילה.

פעילות לאחר הקריאה

מה אומר לנו האיור

- תארו מהם האירועים המתרחשים באיור זה
- אילו בעיות עיקריות מתוך הספר באות לידי ביטוי באיור?

לקות למידה

- איך מציג נועם את לקות הלמידה שלו?
- איך מתמודדת אמו של נועם בתחילת הספר עם לקות הלמידה שלו?
- כיצד עוזר המחנך לפתור את בעיתו של נועם?
- לנועם יש יתרונות אחרים למרות ליקוי הלמידה שלו (רמז: נועם רואה דברים שאחרים אינם רואים- דמיון ויצירתיות) תארו כיצד הם באים לידי ביטוי ביחסים עם חבריו.

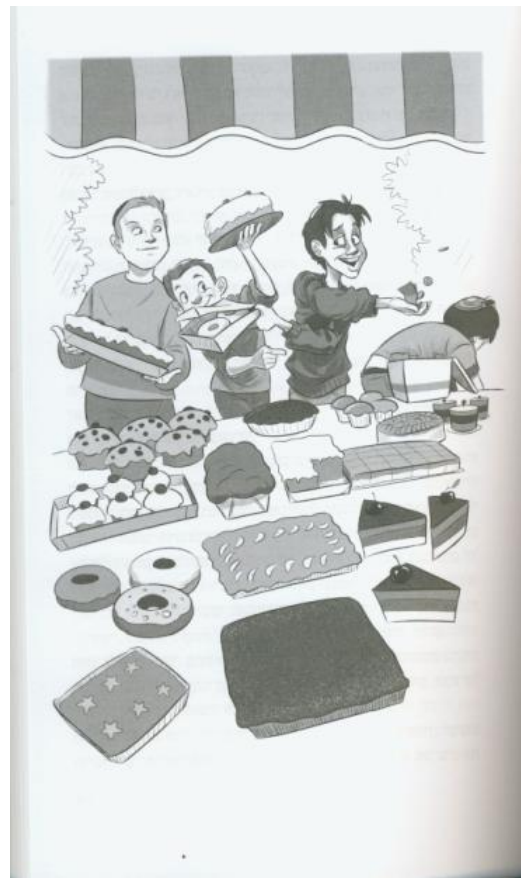
דמותו של המחנך

- מה, לדעתכם, סוד השפעתו על הילדים?
- איך התנהג המחנך לאורך כל הדרך לגבי תפקידו של נועם כגזבר, (רמז: איך התייחס להצעות של נועם, איך התייחס לביקורת של צור)
- מה מטרתו של המחנך והאם השיג אותה בהתנהגותו זו?

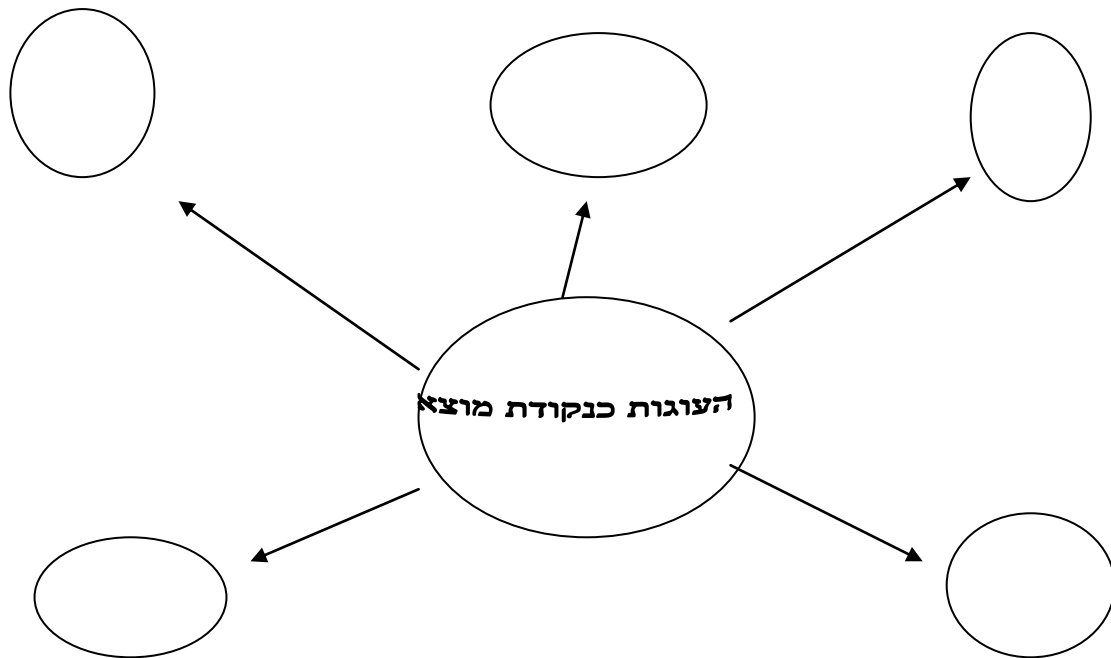
נועם בחברת הילדים

- כיצד מתוארת דמותו של נועם מול "הילדים הקובעים בכיתה" בתחילת הסיפור?
- כיצד משתנה דמותו לאחר שהתמנה להיות גזבר?
- כיצד מופיע נועם בפני הקורא בסיום הסיפור?

העוגות

באיור זה של הכנת העוגות למכירה משתקפים מספר נושאים הקשורים בנועם, בחבריו ובקהילה כולה. כתבו בתוך המעגלים את הנושאים הקשורים ישירות ובעקיפין באירוע הכנת העוגות.

ארנון

- איך מוצג ארנון מבחינה חיצונית?
- איך מתוארת התנהגותו?
- איך מתייחס אליו נועם בתחילת הסיפור?
- מדוע, לדעתכם, הם חברים?
- מצאו בספר רמזים מוקדמים שהקורא מבין לפני המספר לגבי ארנון (רמז: שובר את הבובות, דוחף, האופניים),
- איך מתגלה בעייתו של ארנון? (המלכודת)
- האם נועם וארנון ישובו להיות חברים לדעתכם?

נועם והדס

- נועם לא הבין במשך זמן רב את בעייתו של הדס. מצאו רמזים שמאפשרים לקורא להבין את הבעיה לפניו.
- מה הבעיה של הדס?
- איך התייחסו הוריה של הדס לבעיה בתחילת הספר?
- כיצד מתגלה הבעיה שלה?
- איך מתוארת בספר ההתמודדות עם בעיה זו?

שיתוף ועזרה הדדית

- כיצד הילדים עוזרים להורים לקראת שבת וכשההורים נאלצים לנסוע?
- תארו את יחסי השכנים (רמז, נועם מצונן)
- כיצד התנהלה מכירת העוגות בקהילה?

דמותו של נועם כמספר- ענו בעזרת המורה

בחרו אחת האפשרויות בכל סעיף

1.

- מספר בגוף ראשון
- מספר בגוף שני
- מספר בגוף שלישי

2

- מספר כל יודע (יודע מה קורה בכל מקום ומה כל אחד חושב)
- מספר עד
- מספר גיבור

3.

- מספר מהימן (הקורא מאמין לו)
- מספר בלתי מהימן (לא תמיד הקורא מאמין לו).

מה יגידו – לחץ חברתי ודעות קדומות

אחד ממרכיבי התוכן החשובים בספר הוא הפחד מדעת הקהל "מה יגידו". פחד זה מקורו ברצון לא להידחות ולהיות שייך לקהילה בה כל אדם נמצא. זהו מצב בו מופעלת השפעה חברתית על אדם מצד האנשים הסובבים אותו. כתוצאה מכך, האדם עשוי לבצע או לא לבצע פעולות מסוימות, גם אם לא תמיד הוא מסכים להן.

ענו:

נועה אמם של הדס ונועם

1. מאיזה גילוי פוחדת אמו של נועם?
2. מה גורם לה הפחד הזה לעשות?
3. כיצד משפיע הפחד הזה שלה על חיי היום יום של נועם?
4. כיצד מתייחסת האם לבעייתה של הדס?

הדס

1. כאשר הדס מפסיקה לאכול, בין השאר, היא מושפעת מדעת קהל. מה משפיע על הדס?
2. כיצד משתנים חייה בעקבות הפחד מ"מה יגידו"?

אבא של ארנון

1. מה עשה אבא של ארנון כשנדע לו שארנון גונב?
2. האם לדעתכם, אבא של ארנון פחד מדעת קהל?
3. מהו השינוי החברתי שעבר ארנון בעקבות גילוי הגניבה?

דיון בכיתה/ בחבורה

דונו בסוגיה חיוב ושלילה בלחץ חברתי.

- האם גם בחברה שבה אתם חיים ישנן תופעות של פחד מ"מה יגידו"?
- האם אתם ערים לתופעות של לחץ חברתי בתוך חברת הילדים שבה אתם נמצאים? נסו לקבל החלטה: האם לחץ חברתי תורם לחברה או משתק אותה?

נורמה – מצפון

מרכיב תוכן חשוב נוסף הבא לידי ביטוי בספר זה הוא הקשר החזק בין **נורמה ומצפון**. בכל חברה מתוקנת פועלים החוק, הנורמה והמצפון, שלושתם במשותף, על מנת לשמור על הכבוד החברתי.

חוק – אוסף כללים הקובעים מה אסור ומה מותר במדינה ומחייבים את כל תושביה ללא יוצא מן הכלל.

נורמה – כללי התנהגות קבועים ומקובלים בכל קבוצה חברתית שאינם חוקים כתובים או חוקי מדינה, אך כל חברה מכירה בחשיבות שלהם.

מצפון – זהו המצפן האישי, הפרטי, של כל אחד. המצפן הזה שמכתיב לו את ההתנהגות מעבר לחוקים הכתובים או המקובלים, אך מושפע מן החברה שבה צומח כל אחד.

נורמה

בעקבות הקריאה בספר ציינו מספר כללים חברתיים – נורמה חברתית – המתקיימת בקהילה שבה מתרחש הסיפור. (למשל: קניית מתנה למורה היולדת וכו').
מצאו כללי התנהגות :

- בבית
- בכיתה
- בין החברים
- בין תושבי המקום בינם לבין עצמם

דין קבוצתי

דונו בקבוצה על אופי הקהילה המתוארת בספר. נסו לאפיין את הקהילה הזאת על פי הממצאים שלכם.

- האם חששותיה של אמם של הדס ונועם מדחייתם על ידי הקהילה, מפני השונות שלהם, התממשו?
- האם קהילת הילדים והמורים דחתה את ארנון לאחר הגניבה?
- מהם יחסי האנוש טובים בקהילה זו
- האם זו קהילה חברתית המכבדת את חבריה?
- האם זו קהילה חברתית סגורה?

הסבירו.

הכינו כרזה הקוראת לאנשים לבוא להתגורר בקהילה הזאת.

מצפון

נועם, מספר הסיפור פועל לפי מצפונו. הוא שומר סודות גדולים בקרבו, כי לפי מצפונו "אסור להלשין", או "לגלות סוד".

1. מהם הסודות שעליהם מקפיד נועם לשמור?
2. כיצד משפיעה הסתרת הסוד על חיי האנשים השותפים לסוד?

דונו בקבוצה

1. האם נועם היה צריך לגלות את הסודות בשלב מוקדם יותר?
2. האם יש לשמור על כל סוד?
3. מה ההבדל בין שמירת סוד והלשנה?
4. מהם הקשיים בשמירת סוד?
5. מתי חייבים לשבור את ההבטחה של שמירת סוד?

הכינו:

ד"ר איה מרבך

ד"ר רחל עזוז

מחברות סדרת ספרי הלימוד "לשון ועוד"